

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II, VÁCL. NÁM. 28. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 K I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 KČ.

ROČNÍK VIII.

V PRAZE, V DUBNU 1926.

ČÍSLO 4.

Dr. Em. LISKA:

Jazykový zákon a notářstvo.

O tom nelze pochybovat, že notář při své činnosti jako soudní komisař jest vázán předpisy jazykového zákona a jazykového prováděcího nařízení.

Aby se předpisy jaz. zákona vztahovaly na notáře i pokud se týče jeho činnosti, jemu v § 1. not. ř. vyhrazené, byli notáři v odst. 3. čl. 2. vládního nařízení z 3. února 1926 čís. 17 Sb. z. a n. prohlášeni za orgány republiky.

Jsem přesvědčen, že při vydání jazykového zákona se na notáře vůbec nemyslelo. Když pak byla nadhozena otázka, zda-li a pokud jazykový zákon se též na notáře vztahuje, prohlásilo ministerstvo spravedlnosti, že notář jest orgánem republiky a jako takový jazykovým zákonem vázán. (Viz výnos ministerstva spravedlnosti ze dne 26. října 1925 č. 50.051/25, jednající o otázce jazykové při notářských legalizačních a vidimačních doložkách.)

Názor ten byl pak pojat do vládního nařízení č. 17/26, aniž by bylo dříve zkoumáno, zda-li se jazykový zákon na notáře dá použítí aneb zda-li při použítí jazykového zákona na notáře dají se dále zachovávat předpisy not. řádu tak, jak toho účel předpisů těch a zájem občanstva vyžaduje.

Notář, který nebyl státním orgánem před vydáním jazykového zákona, nestal se jím ani hořejším nařízením vlády.

Orgánem státním mohl by se notář státi pouze zvláštním zákonem a nikoliv pouhým prováděcím nařízením.

Proto také byli v čl. 2. prov. nař. notáři prohlášeni za orgány republiky po rozumu zákona (sc. jazykového).

Považuji to za omyl, a jak se obávám, za omyl pro notářstvo velmi osudný.

Přihlédneme-li blíže k činnosti notářově, jemu v § 1. not. ř. vyhrazené, zejména k jeho činnosti osvědčovací a porovnáme-li předpisy jaz. zákona a prov. nař. s předpisy not. řádu, tu shledáme

1. že se přiči duchu jazykového zákona, použítí jeho předpisů na tuto osvědčovací činnost notářovu a

2. že zachování předpisů not. řádu nepřipouští vždy zachování jazykového zákona a prov. nařízení.

Z této tísně máme dvojí východisko:

1. buď prosaditi uznání, že notáři nejsou orgány republiky a důsledkem toho prosaditi změnu prov. jaz. na-

řízení a pozměnění § 1. osnovy nového not. řádu vynecháním slov »jako orgány státní správy«, aneb

2. upravití nový not. řád tak, aby se s předpisy jaz. zákona srovnával.

Abychom mezi těmito dvěma východisky mohli voliti, bude třeba předně přihlédnouti k rozdílu mezi činností notáře a činností soudů a státních úřadů vůbec, pak k důvodům, jež při vydání jazykového zákona byly pro ústavní výbor národního shromáždění směrodatnými.

Že notář není orgánem státu, prokázal pan kolega Dr. Čulík velmi výstižně ve svém článku »Jazykový zákon a notářstvo«, otištěném v čís. 3. Českého Práva z roku 1920. K tomu dodávám, že činnost soudů a státních úřadů vůbec, ať již zahájena k žádosti účastníků nebo z moci úřední, nadaná mocí vydávati projevy státní vůle, tedy moci nařizovací a rozhodující, děje se bezplatně, neboť soudce a jiný státní úředník nejsou placeni za své úkony od účastníků, nýbrž od státu.

Činnost notářova vztahuje se však podle § 1. not. řádu na sepisování veřejných listin, na schovávání listin jemu svěřených a přijímání peněz a cenných papírů v dočasné uschování, jest tedy hlavně činností osvědčovací. Notář tu nenařizuje a nerozhoduje jméno, nevydává projevy vůle státní, nýbrž osvědčuje projevy vůle občanstva.

Toto vše děje se pouze k žádosti zúčastněných za účelem upravení jejich soukromých poměrů a na jejich útraty.

V důvodové zprávě k jazykovému zákonu »Předkládaje osnovu ústavního považuje ústavní výbor za nejlepší především stěžejní zásady budována. Nemí to žádné hromadné nýbrž prostý požadavek i státní, přihlížejícího k potřebě a republice uznávající r. i jazyků před zákonem, i správu; praktická. dování a láce pr vedoucím požadavke

Dále praví ústa

»Jde tu v pod

1. o zájem s'

šela jej a mluvil

2. o zájem

směru povinnosti dále jdoucí, než slušné plnění požadavku onoho nutně vyžaduje, poněvadž jinak dospělo by se k takové složitosti a nákladnosti správy státní, jaká by občanstvu veškerému nebyla ku prospěchu.»

Ze zásad v této důvodové zprávě uvedených a z povahy úřední činnosti notářovy, jemu v § 1. not. řádu vyhrazené, plyne nade vší pochybnost, že jazykový zákon na notáře se nevztahuje, neboť nelze tvrditi, že by při činnosti notářů podle § 1. not. řádu se jednalo o projev vůle státní.

Naopak jedná se při zmíněné činnosti notářů o zjištění a osvědčení projevů vůle stran.

Praktická potřeba, rychlost v úřadování a láce pro občanstvo, jež podle důvodové zprávy jsou hlavním a vedoucím požadavkem, vyžadují toho, aby občanstvu bylo tak, jak při sdělování soukromých listin i při sepisování listin notářských ve smyslu § 1. a 2. not. řádu ponecháno úplně na vůli, aby listiny ty dalo si sepsati buď v jazyku státním aneb ve svém jazyku, pokud v čl. republice jest jazyk ten jako menšinový jazyk uznán a pokud notář jest oprávněn listiny v něm sepisovati, a to bez ohledu, jsou-li tu dány podmínky § 2., odst. 2., jazykového zákona či nikoliv.

Zájem státního občana vyžaduje zajisté, aby listiny upravující jeho soukromoprávní poměry, byly sepsány jazykem, který zná, a bylo by to pro něho zajisté velmi neúčelné a nepraktické, kdyby listiny ty musely býti sepisovány buď pouze jazykem státním, který by neznal, aneb vedle jazyka státního též v jazyku menšinovém; v případě prvém musel by si opatřiti pro svou potřebu spolehlivý překlad, v obou případech pak bylo by to spojeno se zvýšenými útratami pro něho a bylo by to v přímém odporu s požadavky důvodové zprávy po praktické potřebě, rychlosti v úřadování a láci pro občanstvo.

O zájem státu vytknutý v důvodové zprávě při sepisování notářských listin by nešlo, vždyt při sepisování notářských listin neukládají se státu nijaké povinnosti, a náklady za vyhotovení listin těch nesou strany samy. Zájem má stát pouze při úřadování soudů a úřadů, aby neodůvodněnými a přemrštěnými požadavky úřadování to nebylo ztěžováno, a veškerého občanstva zdražováno.

Jazykový zákon a prov. nař. na činnost notářů by vedlo by k důsledkům, jež by ohrožily bezpečnost právní; přesné uplatnění zák. mělo by v okresích s jazykovou většinou přepětí útěk občanstva od notářů.

Volbu mezi listinou soukromou a státní práva nevázanou a mezi listinou státní a státně vázanou, zvolí si, již v zájmu občanstva a urychlení jednání, a to i v těch případech, kdyby jednání bude třeba.

Osvědčení lidé povinnosti v úřadování notářských listin.

stran a v zájmu občanstva spisů a protokolů, kde jich však v úřadovkách, jež ne-

spadají pod zákon ze dne 25. července 1871 č. 76 ř. z. a při posledních pořízeních.

Tyto vážné důvody nutí nás kategoricky, bychom z hořejších dvou východisek volili prvnější, totiž, aby notáři nebyli ani po rozumu jazykového zákona považováni za orgány republiky, tak aby se na ně, vyjma jejich činnost jako soudních komisařů, jazykový zákon vůbec nevztahoval.

Bohužel rozhodla se komise v ministerstvu spravedlnosti, pracující na osnově nového not. řádu, pro druhé východisko, totiž pro takovou úpravu předpisů notářského řádu, aby se i na samostatnou činnost notářovu, jemu v § 1. not. řádu vyhrazenou, předpisů jaz. zákona a prov. nař. dalo použití.

Nezdá se však, že ministerstvo spravedlnosti ihned po vydání jazykového zákona k tomuto názoru dospělo, neboť v osnově nového not. řádu ministerstvem spravedlnosti vypracované z roku 1922, v jejímž § 1. notář byl sice prohlášen za orgán státu, jest otázka jazyková zvláště upravena a to odchýlně od ustanovení jaz. zákona a prov. nařízení, neboť v osnově té připouští se za určitých podmínek, aby notářská listina byla sepsána pouze v jazyku menšinovém, což by podle jazykového zákona a jaz. nařízení vůbec přípustno nebylo.

Denně množí se stížnosti notářů a to jak z okresů s 20% menšinami jazykovými, tak i z okresů, kde se nalézají jazykové menšiny pod 20%, že příslušníci jazyka menšinového odmítají vyhotovení not. spisů pouze ve státním jazyku, aneb v jazyku státním a zároveň menšinovém, že od notářů odcházejí a na advokátní kanceláře se obracejí o sepsání listin soukromých, a že se z různých stran poukazuje k tomu, že notáři jsou nyní orgány státními, budou nuceni hájiti zájmy státu proti svým vlastním stranám a že nebudou více rádcí a zastánci stran, případně i proti státu samému, na příklad v otázkách poplatkových.

Tu nezbyvá nic jiného, než aby notáři postižení a i notáři, kteří moje obavy sdílejí, podali své notářské komoře žádost, aby tato svolala sbor notářů, který by se podle § 134. not. ř. o věci uradil a pak ministerstvu spravedlnosti podal návrh na změnu prováděcího nařízení jazykového toho obsahu, že notáři, pokud se týče jejich samostatné činnosti podle § 1. not. řádu, nejsou orgány republiky a proto nejsou vázáni předpisy jazykového zákona a prov. nař., a aby toto stanovisko bylo též hájeno v novém notářském řádě.

To vše muselo by se státi ihned, aby osnova nového not. řádu mohla býti co nejdříve sněmovně předložena.

Až do doby té budou notáři povinni i při své činnosti, jim v § 1. not. řádu vyhrazené, dbáti předpisů jazykového zákona a prov. nař., pokud to předpisy not. řádu budou připouštěti.

Ministerstvo spravedlnosti samo uznalo, že notářům nebude vždy možno předpisy jaz. zákona a prov. nařízení zachovávat, a proto praví se v odst. XXIII. výnosu ministerstva toho ze dne 10. února 1926 č. 7478 k vládnímu nařízení ze dne 3. února 1926 čís. 17 Sb. z. a n., otištěného v čís. 2. ročníku VIII. Věstníku ministerstva spravedlnosti, že notáři, — jednají-li ve své působnosti jako státní orgánové —, jsou podrobeni týmž ustanovením a omezením jako soudy a úřady, jak je podrobněji provádí nařízení a hořejší výnos, pokud podle povahy věci je to možno.

Přihlédněme nyní blíže, pokud a jakým způsobem při jednotlivých úkonech činnosti notářovy podle § 1. not. řádu bude možno zachovati i předpisy jaz. zákona a prov. nař.

Dříve bude však třeba probrati ustanovení jazykového zákona a prov. nař., pokud se na notáře jako na orgány republiky po rozumu jazykového zákona vztahují.

Prováděcí nařízení jedná výslovně o notářích pouze na několika málo místech, t. j. v odst. 3., čl. 2., v odst. 2., čl. 58., dále v čl. 67., 69. a 91.

Z článků těch bude nás hlavně zajímati čl. 58., o němž se zmíním později.

Dříve přihlédněme blíže k ustanovením jaz. zák. a prov. nař., jež by se na notáře jako na orgány republiky vztahovaly.

Podle § 1. jaz. zákona jest jazyk československý státním, oficiálním jazykem republiky, v němž zejména s výhradou toho, co ustanovuje se v §§ 2. a 5. děje se úřadování všech soudů, úřadů, ústavů, podniků a orgánů republiky

Podle § 2. téhož zákona jsou soudy, úřady a orgány republiky, jichž působnost vztahuje se na okres soudní, v němž podle posledního soupisu lidu obývá alespoň 20% státních občanů téhož, však jiného jazyka než čsl., ve všech věcech, jichž vyřízení náleží jim na základě toho, že působnost jich vztahuje se na tento okres, povinny přijímati od příslušníků jazyka této menšiny podání v témž jazyku a vydati vyřízení těchto podání nejen v jazyku čsl., nýbrž i v jazyku podání.

Důsledkem toho byla pak v čl. 1. prov. nař. vyslovena zásada, že všechny soudy, úřady, ústavy, podniky a orgány, podřízené ministrům tam blíže vyjmenovaným, úřadují ve státním, oficiálním jazyku, není-li připuštěna výjimka v následujících ustanoveních.

Hlava I. prov. nař. obsahující čl. 1. až 13. pojednává o úřadování v jazyku státním, když není podmínek pro úřadování v jazyku menšinovém, o němž pak pojednává hlava III. v čl. 18. až 41.

Výjimky v úřadování v jazyku státním, o nichž se čl. 1. zmiňuje, jsou obsaženy v člancích 3., 5., 7., 8., 9., 12. a 13. prov. nař.

Z článků těch budou nás zajímati pouze čl. 3., 5., 7., 8. a 9.

Aby se i v těch případech, kde není podmínek ku použití odstavce 2. § 2. jaz. zák., stranám jazyka státního neznalým usnadnil jejich styk se soudy a úřady, připustilo prov. nař. podle odst. 2. § 8. jaz. zák. výjimečně možnost v čl. 3., 8. a 9. prov. nař., aby se stranami jednáno bylo v jejich jazyku.

Tyto výjimky neplatí však pro notáře a jiné orgány republiky, nýbrž pouze pro soudy a úřady.

Jak jazykový zákon sám (v §§ 1. a 2.) tak i prov. nař. jazykové na různých místech obsahují ustanovení pro soudy, úřady a orgány republiky a jinde zas pouze pro soudy a úřady.

Toto rozlišování není nahodilé, nýbrž úmyslné; kde je řeč pouze o soudech a úřadech, jsou orgány republiky vyloučeny.

Proto nelze použití v takových případech na notáře jako orgány republiky obdobně ustanovení, určených jen pro soudy a úřady.

V čl. 3., 8. a 9. mluví se pouze o soudech a úřadech a nikoliv o orgánech, z čehož tudíž plyne, že ustanovení článků těch se na notáře nevztahují.

Čl. 8. pojednává o výsledku s v ě d k ů (znaleckých svědků, přezvědných osob, důvěrníků nebo pamětníků) a stran vyslychaných k d ů k a z u anebo o b v i n ě n ý c h a konečně o výsledku z n a l c ů, nikoliv však o jednání se stranami, o němž předpisy obsahuje čl. 9.

Podle čl. 8., který vyslovuje zásadu, že se stranami a jinými účastníky má býti jednáno jen ve státním jazyku, mohou svědci, pak strany vyslychané k důkazu nebo obvinění (odst. 2.) a znalci (odst. 6.) vyslechnuti býti bez tlumočnicka ve svém jazyku, pak-li že soud nebo úřad je vyslychající se přesvědčí aneb je-li to známo, že vyslychaný není tak mocen státního jazyka, aby mohl v něm věcně správně vypovídati.

Jen není-li to přípustno anebo možno, buď přibrán k jednání tlumočnick.

Výpověď buď do zápisu zapsána ve státním jazyku, budiž ale vyslychanému tlumočena a v zápisu potvrzeno, že se to stalo a že zápis byl sepsán správně podle učiněné výpovědi. Záleží-li na doslovném znění výpovědi, zapíše se výpověď též v jazyku, ve kterém byla učiněna, o čemž rozhodne s konečnou platností soudce, úředník aneb senát, u něhož se výslech konal.

Tento postup platí však pouze pro výslech svědků a ostatních osob v čl. 8. blíže uvedených, neplatí však při p r o j e d n á v á n í s e s t r a n a m i podle čl. 9., s nimiž za podmínek odst. 2., čl. 8. může býti jednáno v jejich jazyku, při čemž však zápis bude sepsán ve státním jazyku, aniž by bylo předepsáno, — tak jak se to stalo při výslechu osob v čl. 8. vyjmenovaných — aby obsah zápisu byl stranám přetlumočen a v zápisu bylo potvrzeno, že se to stalo a že zápis byl sepsán správně podle učiněné výpovědi. Podle čl. 9. zejména není přípustno, aby výpověď stran, i kdyby záleželo na doslovném znění výpovědi, byla zapsána do zápisu v jazyku, ve kterém byla učiněna.

V čl. 3. prov. nař. se pak stanoví, že při osobních dotazech stran, při žádostech o informace a o urychlení úředního řízení stranám neznalým státního nebo menšinového jazyka, jimž se v tom kterém okrese mohou podání vyřizovati, styk se soudem nebo úřadem podle možnosti má se usnadňovati. Že toto výjimečné ustanovení se nevztahuje na projednávání věci se stranami, ať již před soudem aneb úřadem aneb státním orgánem, jest jasné.

Ani ze znění poslední věty c ' l s t . 1 . čl. 36. prov. nař. nedalo by se odvozovati, že by ustanovení čl. 1., 3. až 11. platila též pro notáře.

V čl. 36. (odst. 1.) mluví se o soudech, úřadech a orgánech.

Jen tehdy, kdyby v něm byla řeč pouze o orgánech, dalo by se tvrditi, že ustanovení poslední věty odst. 1. čl. 36. se vztahuje též na notáře.

Tak ale jest v této větě všeobecně poukázáno na ustanovení čl. 18. až 35. případně 1., 3. až 11., což naopak posiluje mé tvrzení, že čl. 3., 8. a 9. se na notáře vůbec nevztahují.

Podle čl. 4. prov. nař. musí orgán podání, jež bylo učiněno stranou, nezastoupenou právním zástupcem v jiném než státním jazyku, vrátiti, pokud mu není známo, že strana jest znalá jazyka státního, k opravě formální vady bez prodlení na přiměřenou krátkou dobu, leda že by šlo o podání podle čl. 5., kde by se jednálo o důležitý zájem státní.

Učiní-li za stranu podání v jiném než státním jazyku právní zástupce nebo učiní-li podání takové strana, o níž je orgánu známo, že je znalá jazyka státního, aneb předloží-li strana vrácené jí podání nevyhovujíc příkazu, buď odmětnuto, ježto se nehodí, aby o něm bylo po zákonu zahájeno jednání. (Odst. 3., čl. 4.)

Ustanovení odst. 1., čl. 4. o vrácení podání straně orgánem k opravě formální vady, nemělo by u notářů žádného praktického významu a rovnalo by se přímému odmítnutí podání, neboť notář nemůže straně udělit lhůtu k opětovnému předložení opraveného podání s účinkem právním proti osobám třetím.

Jako příklad uvádím žádost o protestování směnky, žádost o sdělení výpovědi z bytu podle § 83. not. řádu aneb jiného prohlášení, jež se musí státi v určité lhůtě, má-li míti právní účinek oproti osobě třetí.

Ježto ustanovení čl. 8. a 9. prov. nař. na notáře se nevztahují, nesměl by notář, kdyby nebyly dány předpoklady čl. 18. a 36. prov. nař., se stranami jinak jednati než jazykem státním, a kdyby ho neznaly, nemohl by se s nimi vůbec dorozuměti, leč plnomocníkem; jinak musel by úkon, o něž žádaly, odepřít.

Avšak i kdyby ustanovení čl. 9. dalo se použití obdobně na notáře, nemohlo by se tak státi i ohledně ustanovení čl. 8., neboť ten obmezuje se pouze na výslech svědků a osob jim na roveň postavených, pak stran k d ů k a z u vyslychaných, obviněných a znalců, nikoliv však na jednání se stranami, o němž platí ustanovení čl. 9.

I kdyby tedy notář při jednání se stranou jazyka státního neznalou směl jednati v jejím jazyku, musel by zápis a zastupující jej notářský spis a not. protokol sepsati a osvědčení straně vydati pouze v jazyku státním, a nesměl by zejména použití ustanovení odst. 5. čl. 8., kde se připouští, aby výpověď, záleží-li na doslovném znění jejím, byla do zápisu pojata též v jazyku, v němž byla učiněna.

Podle čl. 9. mohl by notář straně uložit, aby si přibrala k hájení svých práv plnomocníka znalého státního jazyka, není-li notář úplně znalý jejího jazyka a není-li ani strana s to, aby se vyjádřila srozumitelně ve státním jazyku o předmětu jednání.

Že by takové přibrání plnomocníka při sepisování not. listin bylo v úplném rozporu se zásadami po praktické potřebě, urychlení úřadování a láci pro občanstvo, o tom nelze pochybovati.

Nehledě k tomu je celá řada úkonů notářských, jež zastoupení strany plnomocníkem vůbec nepřipouštějí, jako při legalisaci, vysvědčení, že někdo žije, při posledním pořízení a pod.

Přihlédněme teď blíže, je-li možno, aby notář při své působnosti podle § 1. not. řádu vyhověl právě uvedeným jazykovým předpisům a aby zároveň neporušil předpisy mu uložené not. řádem.

V § 2. not. řádu rozlišují se notářské listiny na notářské spisy, not. protokoly a not. osvědčení.

V důsledku tohoto rozdělení pojednává pak not. řád v částce I. (§ 52.—69.) o not. spisech, v částce II. (§ 70. až 75.) o not. protokolech o posledních pořízeních a v částce III. (§ 76.—90.) o osvědčení skutečností a prohlášení.

Rozdělení to bylo zachováno i ve vládní osnově not. řádu.

Ježto v odst. 2., čl. 58. prov. nař. mluví se o úředních osvědčeních a vysvědčeních soudů, úřadů a notářů, tedy

jen o určitém druhu notářských listin a nikoliv o notářských listinách vůbec, povstaly pochybnosti, zda-li výrazu »osvědčení« v čl. 58. nebylo vědomě a úmyslně použito, a to v užším jeho smyslu.

Tato pochybnost byla tím důvodnější, ježto, — jak ještě ukáží, — přesné a důsledné použití předpisů jazykového zákona a prov. nařízení zvláště při sepisování not. spisů a not. protokolů o posledních pořízeních nebude vždy možné.

Pan kolega Dr. Čulík pokusil se ve svém pojednání »Notářstvo v jazykovém nařízení«, otištěném v čís. 2., roč. 1926 »Českého Práva«, dokázati, že výrozem »osvědčení« sluší vyrozumívati též »not. spisy« a not. protokoly, odvolávaje se mezi jiným na německý výraz »Beurkundung«.

Ironie osudu však tomu chtěla, že překladatel prov. nařízení přeložil výraz »osvědčení« v čl. 58. nikolik slovem »Beurkundung« nýbrž »Bescheinigung«.

Z tohoto očividného omylu nelze arciť vyvozovati žádných důsledků pro to či ono tvrzení.

Mám zato, že not. spisy a not. protokoly nelze zahrnouti pod pojem »osvědčení« užitý v článku 58. prov. nař.: kdyby to bylo při vydání prov. nař. zamýšleno, pak nesmělo by vzhledem k tomu, že § 2. not. ř. rozděluje listiny notářské na not. spisy, not. protokoly, a notář. osvědčení, voleno býti pouze slovo »osvědčení« místo slova »not. listiny«. Dále odvolávám se k podepření svého názoru na to, že v čl. 58. prov. nař. mluví se o osvědčeních, jež vydávají se stranám. Podle nynějšího not. řádu se však stranám prvopisy not. spisů a protokolů nikdy nevydávají; podle osnovy not. řádu bude to při některých not. spisech možno, teď to však ještě neplatí.

Počneme notářskými spisy.

Napřed pojednáme o not. spisech, jež by pro nedostatek předpokladů čl. 18. a 36. prov. nař. musely býti sepsány jazykem státním.

Podle § 52. not. řádu jest notář povinnen, — maje sepsati spis notářský, — pokud možno vyšetřiti, zda účastníci jsou způsobilými a oprávněnými zamýšlené jednání provésti.

Dále má notář účastníky o smyslu a účincích jednání poučiti a se přesvědčiti, mají-li k tomu opravdovou a pevnou vůli, pak má jejich prohlášení zcela jasně a určitě napsati, spis účastníkům přečísti a dotazem u nich si zjednati jistotu, že spis sepsaný srovnává se s jejich vůlí.

Jak jsem již dokázal, nevztahují se ustanovení čl. 8. a 9. prov. nař. na notáře, nýbrž pouze na soudy a úřady, takže notář vykonává svou činnost ve smyslu § 1. not. řádu nesměl by se stranami, byť by i jazyka státního nebyly znalými, jednati jinak, než jazykem státním. Následkem toho nemohl by se s nimi vůbec dorozuměti.

Avšak i kdybych připustil, že notář podle obdoby čl. 9. prov. nař. smí se stranami jednati jejich jazykem, musel by s nimi sepsati spis notářský pouze jazykem státním.

Podle § 52. not. řádu musel by pak notář spis notářský v jazyku státním sepsaný přečísti stranám, byť by i jazyk státní neznaly, a po přečtení dotazem u nich zjistiti, zda s napsaným souhlasí a je schvalují, což by zjistiti nebylo možno, ježto strany neznají jazyka, v němž spis jest napsán.

Nemělo by proto žádného významu, aby notář stranám spis přečetl, ježto by tomu nerozuměly a proto

nemohl by notář po přečtení spisu dotazem u stran zjišťovati, zda-li spis souhlasí s jejich vůlí.

Spis notářský, který by stranám nebyl přečten, nemá podle mého názoru moci veřejné listiny, a je-li k jeho platnosti forma notářského spisu předepsána, jest právní jednání v něm uvedené neplatné.

V § 66. not. řádu, v němž se uvádí, že not. spis, při jehož sepsání nebylo šetřeno formálností a pravidel, nařízených v §§ 54. až 65., nemá moci veřejné listiny, § 52. not. řádu sice citován není; k odůvodnění správnosti svého tvrzení odvolávám se však na předpis § 68. lit. f) not. řádu, podle něhož na konci notářského spisu musí být uvedeno, že spis účastníkům byl přečten, aneb vyznačeno, jakými formálnostmi podle ustanovení not. řádu čtení bylo nahrazeno, jinak že spis notářský nemá moci veřejné listiny.

Nemůže-li být not. spis straně přečten, protože jest hluchá (§ 60. not. ř.), hluchoněmá (§ 61. not. ř.) aneb nezná řeči, ve které spis byl sepsán, (§ 63. not. ř.) jsou notářským řádem zavedeny zvláštní formálnosti, jimiž čtení se nahraňuje.

Změna těchto formálností mohla by se státi jedině zákonem, — jazykovým zákonem však zrušený aneb změněný nebyly.

Zejména nebylo by je možno nahraditi podle odst. 5., čl. 8. prov. nař. ztlumčením spisu notářského stranám v jejich jazyku a potvrzením v notářském spisu, že se tak stalo a že spis notářský byl sepsán správně podle prohlášené vůle stran.

Jednak muselo by to být výslovně notářským řádem připuštěno, mimo to čl. 8. nevztahuje se na prohlášení stran, nýbrž pouze na výpovědi svědků, stran vyslychaných k důkazu aneb obviněných a čl. 9. neobsahuje podobného ustanovení jak odst. 5. čl. 8.

Má-li sepsán být spis notářský s hluchým, který umí čísti, musí si hluchý spis podle § 60. not. řádu sám přečísti a na něm vlastnoručně napsati, že jej četl a že s jeho vůlí se srovnává.

Podle § 61. not. řádu musí němý anebo hluchoněmý, který umí čísti i psáti, sepsaný s ním notářský spis si sám přečísti a na něm vlastnoručně napsati, že jej četl a že s jeho vůlí se srovnává.

Tato ustanovení jsou ius cogens, a nedají se ničím nahraditi.

Nešetření jich má v zápětí, že notářský spis nemá moci veřejné listiny, a že případně jest neplatný.

S hluchým, který umí čísti a s němým aneb hluchoněmým, který umí čísti i psáti, který však není znalý jazyka státního, nemohl by v případech, kde by spis notářský musel být sepsán pouze jazykem státním, vůbec sepsán být spis notářský nebo not. protokol o posedním pořízení.

Ohledně posledních pořízení by si notář nemohl vypomoci ani plnomocníkem, a musel by úkon odepřít, kdyby chtěl zachovati předpisy jaz. zákona a prov. nař., což by odporovalo předpisu § 35. not. řádu, podle něhož notář nesmí mimo případy uvedené v §§ 33. a 34. odepřít úřední úkon, o nějž byl žádán.

Ježto ustanovení prvé věty §§ 60. a 61. not. ř. jsou ustanoveními speciálními, není podle mého názoru podle lege lata přípustno, aby v případech, kde hluchý umějící čísti a němý aneb hluchoněmý umějící čísti i psáti, neznající však jazyk státní, s nimi byl sepsán not. spis aneb not. protokol podle druhé věty §§ 60. a 61. not. ř., tak jako kdyby čísti a pokud se týče čísti i psáti neuměli.

Byla-li ustanovení §§ 63. a 64. not. řádu § 9. jaz. zák. zrušena, — jak z některých stran bylo tvrzeno, — pak nemohl by notářský spis vůbec být sepsán, kdyby některý z účastníků neznal jazyka státního, v němž notářský spis podle hlavy I. prov. nař. musel by být sepsán.

Ve státním jazyku by nemohl být proto sepsán, že by nebylo možno zachovati předpisů § 52. not. řádu.

(Pokračování.)

Dr. Hugo Patsch:

Manželské společenství statků.

V praxi pozorujeme, že smlouvy tyto, dříve značně rozšířené, jsou stále řídicím a řídicím úkazem, a to nejen v krajích českých, kde vůbec není pudy pro zřizování těchto smluv, nýbrž i v krajích německých.

Nechci se zabývat historickým vývojem těchto smluv, poukazuje v bližším na velmi obsírné dílo Dra. Bruno Kafky »Die eheliche Gütergemeinschaft auf den Todesfall«, jakož i na pojednání Dra Ferdinanda Plachého v ročníku 1894 N. C. čís. 23, a vzpomínám pouze, že právu římskému útvar smluv společenství mezi manželi nebyl znám ani při matrimoniích cum manu ani iuris gentium a že smlouvy tyto jsou vesměs útvarem pozdního středověku. Středověké právo německé (partikulární) i partikulární právo české znalo již takové smlouvy, a Codex Theresianus i zákon Josefský stanoví normy, jichž se týkají. Zákoníky posléz uvedené, stejně jako naše dnes platné právo nezná zákonného společenství statkového mezi manželi, ponechávajíc jeho zřízení smlouvám, zákonnou formou i věcně upraveným. Dnešní stav zákonné úpravy společenství statků mezi manželi rozeznává trojí typ:

1. Bud oba manželé zůstávají neomezenými vlastníky svého jmění, které zůstává v jejich vlastní správě (Anglie, Itálie, Rumunsko);

2. neb jmění zůstává sice ve vlastnictví každého z manželů, manželi však vyhrazena jest správa jmění a jemu náleží výtěžky (Německo, Švýcarsko, Polsko);

3. aneb nastává skutečně zákonné sloučení statků obou manželů (Nizozemsko, Dánsko, Norsko, Portugaly).

Ve Francii a Švédsku nastává společenství manželů k výtěžkům jmění a svršků, ve Španělsku a Uhrách k výtěžkům téhož (koakvisice).

Náš občanský zákon dotýká se společenství statků mezi manželi v hlavě 27. a v hlavě 28., jednající o společenství statků, jednak o svatebních smlouvách.

Partie tato jest z nejspornějších vzhledem k stručnosti zákonné dikce, a ne neprávem nazval Scherer své pojednání o smlouvách společenství statků mezi manželi »Die verworrene Lehre von der ehelichen Gütergemeinschaft«, Ullmann pak charakterisuje právní nejistotu v tomto oboru slovy »ein in allen Richtungen unsicheres Gebiet«.

Přes to, že někteří komentatoři i Kafka připouštějí společenství i v poměru jiném, než k jedné polovině, mám za to, že ze znění § 1234. i z pojmu společenství manželského lze společenství zříditi jen k polovici.

Vůdčí zásadou našeho zákonodárství při úpravě manželského jmění jest,

že sňatek nemění nic na vlastnických právech manželů a každý manžel zůstává vlastníkem svého jmění i jmění, jehož bylo nabyto za manželství (§ 1237.);